

Cách mạng Tháng Mười Nga năm 1917 với sự ra đời Quốc tế Cộng sản

TS PHẠM VÕ QUỲNH HẠNH

Học viện Báo chí và Tuyên truyền

Email: hanhhvb@gmail.com

TS NGUYỄN VĂN VỊ

Học viện Chính trị, Bộ Quốc phòng

Nhận ngày 19 tháng 9 năm 2022; chấp nhận đăng tháng 10 năm 2022.

Tóm tắt: Cách mạng Tháng Mười Nga năm 1917 là sự kiện có ý nghĩa quốc tế lớn nhất trong thế kỷ XX, ảnh hưởng rộng lớn đến cách mạng thế giới, cổ vũ và thúc đẩy cuộc đấu tranh tự giải phóng của giai cấp công nhân, nhân dân lao động, các dân tộc bị áp bức và nhân loại tiến bộ. Đối với phong trào cộng sản và công nhân quốc tế, thắng lợi của Cách mạng Tháng Mười Nga đã tạo ra làn sóng kết hợp chủ nghĩa Mác với phong trào công nhân, lập nên các chính đảng vô sản ở châu Á. Bởi vậy, Cách mạng Tháng Mười Nga có vai trò quan trọng trong chuẩn bị mọi điều kiện cả về lý luận và tổ chức, tiến tới tập hợp lực lượng cách mạng vô sản trên phạm vi toàn thế giới.

Từ khóa: Cách mạng Tháng mười Nga; Quốc tế Cộng sản.

Abstract: Russian October Revolution of 1917 was the event of greatest international significance in the twentieth century, strongly influencing the world revolution, encouraging and promoting the self-liberation struggle of the working class, the oppressed peoples and the progressive humanity. For the international communist and workers' movements, the victory of the Russian October Revolution created a trend of combining Marxism with the workers' movement, establishing proletarian political parties in Asia. Therefore, the Russian October Revolution played an important role in preparing conditions, both in theory and organization, for the rallying of proletarian revolutionary forces on a worldwide scale.

Keywords: Russian October Revolution; Communist International.

Cách mạng Tháng Mười Nga năm 1917 thắng lợi đã khẳng định sứ mệnh lịch sử, khả năng đấu tranh cách mạng và giành thắng lợi của giai cấp công nhân. Với ý nghĩa đó, ngay từ khi Quốc tế Cộng sản mới ra đời, V.I.Lênin đã nêu địa vị lịch sử quan trọng Quốc tế III đó là: “Ý nghĩa lịch sử toàn thế giới của Quốc tế III, Quốc tế Cộng sản, là ở chỗ nó đã bắt đầu thực hiện khẩu hiệu vĩ đại nhất của Mác, khẩu hiệu tổng kết thực tiễn trong một thế kỷ của chủ nghĩa xã hội và của phong trào công nhân, khẩu hiệu biểu hiện bằng khái niệm: chuyên chính của giai cấp vô sản”⁽¹⁾. Ảnh hưởng của Cách

mạng Tháng Mười Nga đối với Quốc tế Cộng sản có thể khái quát ở những nội dung chủ yếu sau đây:

1. Cách mạng Tháng Mười Nga thắng lợi đã mở ra những điều kiện, tiền đề về tư tưởng, lý luận và tổ chức để tiến tới thành lập Quốc tế Cộng sản

Sự phá sản của Quốc tế II làm cho phong trào công nhân bị chia rẽ về tổ chức, giai cấp công nhân không còn một tổ chức thống nhất để chỉ đạo phong trào. Quốc tế II phân liệt thành phái hữu, phái giữa, phái tả khiến cho trong nội bộ một số Đảng cũng có sự phân liệt

như vậy. V.I.Lênin và những người Bôn-sê-vích đã đấu tranh không mệt mỏi để bảo vệ chủ nghĩa Mác, đồng thời tạo sự đồng thuận, ủng hộ của các đảng cộng sản để tiến tới thành lập Quốc tế Quốc sản.

Trước khi Cách mạng Tháng Mười diễn ra, ngay từ những năm 1915 - 1916, các văn kiện của đảng Bôn-sê-vích do V.I.Lênin soạn thảo vào thời kỳ đầu cuộc chiến tranh thế giới thứ nhất nhằm đánh giá theo quan điểm mác xít cuộc chiến tranh này và luận chứng cho sách lược của các đảng dân chủ - xã hội cách mạng, có tác dụng to lớn trong việc đoàn kết về mặt tư tưởng những phần tử theo chủ nghĩa quốc tế trong phong trào công nhân quốc tế. Hoạt động của V.I.Lênin nhằm đoàn kết những phần tử cách mạng trong các đảng xã hội chủ nghĩa, phản ánh cuộc đấu tranh của Người vì chủ nghĩa quốc tế vô sản là cơ sở quan trọng để thành lập Quốc tế cộng sản sau này, phản ánh sự tuyên truyền trong phong trào công nhân quốc tế những nguyên tắc mác xít cách mạng, lý luận và sách lược cách mạng của đảng vô sản.

Trong quá trình chuẩn bị lực lượng, tư tưởng và lý luận để tiến hành Cách mạng Tháng Mười, V.I.Lênin vạch rõ bản chất của chủ nghĩa xã hội - sô-vanh là chủ nghĩa cơ hội hoàn chỉnh, chỉ cho thấy rằng chủ nghĩa xã hội - sô-vanh là “sự liên minh” công khai và thô bạo “với giai cấp tư sản và với bộ tổng tham mưu” và vạch trần nội dung chính trị của nó là ở chỗ truyền bá tư tưởng hợp tác giai cấp, từ bỏ cách mạng xã hội chủ nghĩa và chuyên chính vô sản. Đồng thời, V.I.Lênin phê phán không thương tiếc chủ nghĩa phái giữa đã thừa nhận và biện hộ cho sự phản bội của bọn xã hội - sô-vanh đối với chủ nghĩa xã hội; chủ nghĩa xã hội - sô-vanh của bọn phái giữa chỉ khác với chủ nghĩa cơ hội của bọn xã hội - sô-vanh ra mặt ở những sắc thái trong biện pháp đạt tới một mục đích chung.

V.I.Lênin chỉ ra rằng, so với chủ nghĩa cơ hội ra mặt thì chính sách của phái Cau-xky, một thứ chính sách phái giữa, được che đậy, còn có hại và nguy hại cho giai cấp công nhân nhiều hơn gấp trăm lần.

Trong thời kỳ chủ nghĩa xã hội - sô-vanh hoành hành và các đảng theo chủ nghĩa cơ hội trong Quốc tế II phản bội chủ nghĩa Mác, V.I.Lênin tiến hành cuộc đấu tranh không khoan nhượng để bảo vệ lý luận cách mạng của chủ nghĩa Mác, chống lại việc tầm thường hoá và xuyên tạc chủ nghĩa Mác. Tại Hội nghị toàn thể Ban Chấp hành Trung ương Đảng Xã hội - Dân chủ Nga (4.1917), V.I.Lênin đề nghị Đảng Bôn-sê-vích đảm nhận sứ mệnh lập Quốc tế cách mạng. Tháng 1 năm 1918, Hội nghị đại biểu phái tả trong các Đảng xã hội - dân chủ họp ở Pê-tơ-rô-grát thông qua nghị quyết về sự cần thiết lập Quốc tế mới, Hội nghị nêu rõ điều kiện tham gia Quốc tế mới là tán thành con đường đấu tranh chống Chính phủ tư sản nước mình; ủng hộ Cách mạng Tháng Mười và chính quyền Xô viết.

Giá trị tư tưởng, lý luận cách mạng xã hội chủ nghĩa mà Cách mạng Tháng Mười Nga năm 1917 hiện thực hóa được Quốc tế III vận dụng, bổ sung, phát triển trong các cương lĩnh hành động gắn với từng thời kỳ lịch sử. Đại hội I của Quốc tế Cộng sản thông qua Cương lĩnh của Quốc tế Cộng sản, trong đó trình bày những nguyên lý quan trọng nhất của chủ nghĩa Lênin về chủ nghĩa đế quốc và lý luận cách mạng xã hội chủ nghĩa, xác định nhiệm vụ trước mắt của giai cấp vô sản và phương pháp đấu tranh. Đại hội thông qua Tuyên ngôn của Quốc tế Cộng sản gửi những người vô sản trên thế giới. Lời kêu gọi “gửi công nhân tất cả các nước” và một số nghị quyết khác. Nguyên tắc tổ chức của Quốc tế Cộng sản là tập trung dân chủ. Một ban chấp hành được bầu ra gồm đại biểu cộng sản nhiều nước. Quốc tế Cộng sản

thành lập là bước mở đầu cho Cộng hòa xô-viết quốc tế, mở đầu cho chủ nghĩa cộng sản thắng lợi trên phạm vi quốc tế”⁽²⁾.

2. Cách mạng Tháng Mười Nga thắng lợi đã định hướng, chỉ ra các vấn đề chiến lược, sách lược của cách mạng xã hội chủ nghĩa - cơ sở quan trọng để Quốc tế Cộng sản giải quyết các vấn đề cơ bản của phong trào cộng sản và công nhân quốc tế

Cách mạng Tháng Mười Nga giành thắng lợi đã khẳng định tính khoa học, cách mạng, góp phần hoàn thiện học thuyết Mác, quan điểm của V.I.Lênin về nhà nước, vạch ra mâu thuẫn cơ bản giữa dân chủ tư sản và dân chủ vô sản, vạch rõ thực chất của chuyên chính vô sản là hình thức dân chủ cao nhất trong xã hội có giai cấp. Trên cơ sở đó, tại Đại hội I Quốc tế cộng sản, V.I.Lênin đã đọc đề cương và báo cáo về dân chủ tư sản và chuyên chính vô sản. Trong các đề cương và báo cáo đó, Người vạch mặt những “người xã hội chủ nghĩa” đã chống lại chuyên chính vô sản và tăng bóc lột dân chủ “thuần túy”, “phi giai cấp” nhằm bảo vệ sự thống trị của giai cấp bóc lột. Bằng rất nhiều ví dụ, V.I.Lênin chứng minh rằng ở các nước gọi là dân chủ trong hệ thống tư bản chủ nghĩa, trên thực tế, nền chuyên chính và sự khủng bố của giai cấp tư sản đang thống trị. Truy bức các đảng viên cộng sản, trấn áp những người bãi công, đàn áp phong trào giải phóng dân tộc, ủng hộ các lực lượng phản động trên toàn thế giới, đó là những nét đặc trưng của tất cả các nước tư sản.

Cách mạng Tháng Mười thành công với sự ra đời của nhà nước xã hội chủ nghĩa đầu tiên trên thế giới đã chứng minh rằng, chuyên chính vô sản không những hoàn toàn chính đáng, mà còn là cần thiết đối với tất cả những người lao động, đó là phương tiện để lật đổ bọn bóc lột và là phương tiện tự vệ chống lại cái chuyên chính tư sản đã dẫn tới đại chiến thế giới lần

thứ nhất và đang chuẩn bị những cuộc chiến tranh mới. Trong các đề cương, báo cáo trình bày tại Quốc tế Cộng sản, V.I.Lênin đã chỉ cho thấy rõ rằng, chuyên chính của giai cấp công nhân khác hẳn chuyên chính của các giai cấp bóc lột, đã nêu rõ đặc điểm của Chính quyền xô-viết, một chính quyền trên thực tế đang tạo cho các giai cấp lao động có khả năng thực tế sử dụng các quyền dân chủ và các quyền tự do, cái khả năng mà ngay cả ở những nước cộng hòa tư sản dân chủ nhất người ta cũng chưa bao giờ có và cũng không thể có được.

Giá trị hiện thực của Cách mạng Tháng Mười ở chỗ đã khẳng định thực chất của Chính quyền Xô viết là một hình thức chuyên chính vô sản đã được hình thành trong lịch sử nước Nga. Từ đó, Đại hội của Quốc tế Cộng sản đã nhất trí tán thành các đề cương của V.I.Lênin và thông qua nghị quyết do Người viết đề bổ sung các đề cương ấy. Trong nghị quyết đó nói rằng, nhiệm vụ chính của các đảng cộng sản ở các nước tư bản là giải thích cho đông đảo quần chúng giai cấp công nhân hiểu được ý nghĩa lịch sử và tính tất yếu chính trị của nền dân chủ mới, dân chủ vô sản, tức là nền dân chủ cần phải thay thế dân chủ tư sản.

Từ hình mẫu tuyên truyền kinh nghiệm, lý luận cách mạng của Cách mạng Tháng Mười, trong quá trình hoạt động của Quốc tế Cộng sản, V.I.Lênin xác định nhiệm vụ của Quốc tế cộng sản là phải tổ chức tuyên truyền, đưa lý luận thâm nhập vào ý thức của quần chúng. Quốc tế cộng sản không cho phép những “người xã hội chủ nghĩa” thoát thân bằng cách thừa nhận cách mạng trên lời nói, theo kiểu mẫu mà Ram-xây Mác-Đô-nan đã đưa ra trong bài báo của y. Việc thừa nhận cách mạng trên lời nói thực ra che giấu một chính sách hoàn toàn cơ hội, cải lương, dân tộc chủ nghĩa và tiểu tư sản, đó là khuyết điểm cơ bản của Quốc tế II.

Tại Đại hội II Quốc tế cộng sản, V.I.Lênin và những người cộng sản đã phát triển những nguyên tắc tổ chức, cương lĩnh, chiến lược, sách lược của Đảng Cộng sản của chủ nghĩa Mác, trên cơ sở đó mà thúc đẩy phong trào cách mạng thế giới phát triển mạnh mẽ, hàng loạt đảng cộng sản ra đời và được củng cố. Đây là bài học kinh nghiệm quý báu rút ra từ thắng lợi của Cách mạng Tháng Mười năm 1917, V.I.Lênin đã chỉ ra cho các Đảng biết cách lãnh đạo quần chúng, tổng kết cách mạng Nga và phải coi cách mạng Nga không phải chỉ có ý nghĩa địa phương Nga, mà phải coi đó là kinh nghiệm cho quốc tế, của phong trào công nhân quốc tế.

Cách mạng Tháng Mười Nga đã để lại bài học có tính nguyên tắc đó là phải giữ vững vai trò của đảng cộng sản trong cách mạng xã hội chủ nghĩa, những nhiệm vụ sách lược và những nguyên tắc tổ chức của đảng cộng sản. V.I.Lênin viết: “Nếu trong thời gian đầu, sau Cách mạng tháng Mười, các lực lượng của đảng và của Chính quyền xô-viết đều gần như hoàn toàn bị hút vào yêu cầu phải trực tiếp bảo vệ tổ quốc, trực tiếp đập lại kẻ thù, đập lại giai cấp tư sản trong và ngoài nước, là kẻ không muốn để cho cộng hòa xã hội chủ nghĩa tồn tại lâu dài một chút, thì hiện nay chúng ta đã dần dần trở nên vững mạnh hơn và đã bắt đầu đưa những vấn đề xây dựng và tổ chức lên hàng đầu”⁽³⁾. Văn kiện của Quốc tế Cộng sản có ý nghĩa đặc biệt to lớn đối với các đảng cộng sản như văn kiện “Điều kiện kết nạp vào Quốc tế cộng sản” do V.I.Lênin thảo ra, trong đó đã trình bày những nguyên tắc tổ chức của một đảng kiểu mới, chỉ ra những phương hướng quan trọng nhất trong hoạt động của đảng và trong sinh hoạt đảng.

Trong một số lớn văn kiện của Đại hội II Quốc tế cộng sản: những luận cương do V.I.Lênin soạn thảo đã phân tích các nghị quyết

của đại hội và đưa ra những kiến nghị thực tiễn với các đảng cộng sản về các vấn đề sách lược và tổ chức. Vào ngày khai mạc đại hội, V.I.Lênin đã đọc báo cáo về tình hình quốc tế và về những nhiệm vụ cơ bản của Quốc tế cộng sản. Bản báo cáo này đã phân tích toàn diện tình hình quốc tế, tình hình kinh tế, chính trị và trình bày những mâu thuẫn chủ yếu của chủ nghĩa đế quốc đã đạt tới mức độ gay gắt cực điểm và đã làm lung lay những nền móng của chủ nghĩa tư bản trên toàn thế giới.

Từ lập trường, phương thức giải quyết vấn đề dân tộc - thuộc địa sau khi Cách mạng Tháng Mười Nga thắng lợi đã định hướng cách thức giải quyết vấn đề này đối với Quốc tế Cộng sản. Đại hội II Quốc tế cộng sản đã nhấn mạnh sự cần thiết phải giúp đỡ các dân tộc bị áp bức và phụ thuộc trong cuộc đấu tranh giải phóng của họ. Trong những luận cương về vấn đề dân tộc và vấn đề thuộc địa, V.I.Lênin đã đặt một vấn đề rất quan trọng có tính chất thời sự đối với cả ngày nay là vấn đề thái độ của các đảng cộng sản đối với các phong trào giải phóng dân chủ tư sản ở các nước thuộc địa và lạc hậu, đối với giai cấp tư sản dân tộc có xu hướng tiến bộ vì nó tỏ ra ủng hộ cách mạng.

Bài học kinh nghiệm rút ra từ thắng lợi từ Cách mạng Tháng Mười Nga năm 1917 đó là, phải thường xuyên đấu tranh chống chủ nghĩa giáo điều “tả khuynh” - mối nguy chủ yếu cho phong trào cộng sản quốc tế. Đại hội III của Quốc tế cộng sản họp vào mùa hè 1921, V.I.Lênin đã thẳng thắn chỉ ra: “Nếu đại hội không tiến công kiên quyết chống những sai lầm như thế, chống những điều ngu xuẩn “tả” như vậy thì toàn bộ phong trào sẽ không tránh khỏi bị tan vỡ”⁽⁴⁾. Ý kiến chỉ đạo của V.I.Lênin về việc phải công tác trong quần chúng, sự gần gũi quần chúng và việc đấu tranh để tranh thủ quần chúng cũng được phản ánh trong

những lời ghi chú và dàn bài các bản tham luận tại Đại hội III Quốc tế Cộng sản và những văn kiện khác thể hiện sự quan tâm sâu sắc của Quốc tế Cộng sản đối với sự phát triển của các đảng cộng sản Anh, Pháp, Tiệp Khắc, Đức, Ba Lan, Ý, Hunggari và các đảng cộng sản khác.

Trong báo cáo chính trị của Ban chấp hành trung ương và trong các bài phát biểu khác tại Đại hội XI Đảng cộng sản (b) Nga, trong báo cáo *Năm năm cách mạng Nga và những triển vọng của cách mạng thế giới* tại Đại hội IV Quốc tế cộng sản, trong bài nói tại phiên họp toàn thể Xô viết Mátxcova ngày 20 tháng 11 năm 1922 và cả trong bài trả lời phỏng vấn của A. Ran-xôm, V.I.Lênin đã vạch rõ thực chất, ý nghĩa và các phương pháp tiến hành chính sách kinh tế mới. V.I.Lênin đã chỉ ra rằng, giữa chủ nghĩa xã hội và chủ nghĩa tư bản đang diễn ra một cuộc đấu tranh quyết liệt để giải quyết vấn đề “ai thắng ai”. Cuộc thi đua giữa các xí nghiệp nhà nước và các xí nghiệp tư bản chủ nghĩa - các xí nghiệp thương nghiệp và công nghiệp, các xí nghiệp Nga và nước ngoài - đã triển khai, và nhiệm vụ đặt ra là phải thắng cho được chủ nghĩa tư bản trong cuộc thi đua ấy.

Cương lĩnh, mà đoàn đại biểu Xô viết đã phát biểu tại hội nghị, xuất phát từ nguyên tắc của V.I.Lênin về sự cùng tồn tại hoà bình giữa các quốc gia có chế độ xã hội khác nhau, và chủ trương không can thiệp vào công việc nội bộ của nhau, không tấn công lẫn nhau, hoàn toàn bình đẳng và hai bên đều có lợi, thiết lập quan hệ kinh tế, công nhận quyền tự quyết của tất cả các dân tộc thuộc địa, giúp đỡ các nước chậm phát triển, xoá bỏ tất cả các món nợ chiến tranh, xem xét lại tất cả các hiệp ước quân sự, giải quyết mọi cuộc xung đột bằng phương pháp hoà bình và ngăn ngừa chiến tranh. V.I.Lênin cho rằng, cần phải ủng hộ những

nhóm và những người trong các nước tư bản chủ nghĩa mong muốn giữ vững hoà bình và thiết lập các quan hệ kinh tế với nước Nga - Xô viết. Người nói: “...Chúng ta không thể thờ ơ với vấn đề tìm hiểu xem chúng ta sẽ có quan hệ với các đại biểu của phe tư sản thiên về cách giải quyết vấn đề bằng quân sự, hay với các đại biểu của phe tư sản thiên về chủ nghĩa hoà bình, dù đây là một chủ nghĩa hoà bình tẻ lạt nhất, và đứng về quan điểm cộng sản mà xét thì nó không thể nào đứng vững nổi trước một mảy may phê bình nào”⁽⁵⁾.

Kết luận

Có thể nói, Cách mạng Tháng Mười Nga năm 1917 đã để lại cho cách mạng thế giới những bài học quý giá, nhất là các vấn đề chiến lược, sách lược của cách mạng xã hội chủ nghĩa, về lập trường, quan điểm, nguyên tắc tính đảng, các nguyên tắc tổ chức và hoạt động của phong trào cộng sản và công nhân quốc tế. Quá trình ra đời, tổ chức và hoạt động của Quốc tế cộng sản đã vận dụng sáng tạo những kinh nghiệm quý báu từ thắng lợi của Cách mạng Tháng Mười như: quán triệt các nguyên tắc xây dựng Đảng kiểu mới; đấu tranh chống chủ nghĩa cơ hội, xét lại trong phong trào cộng sản và công nhân quốc tế; chiến tranh và hoà bình; vấn đề dân tộc, thuộc địa... Đây là những nội dung cốt lõi góp phần xây dựng đường lối lãnh đạo, những vấn đề chiến lược, sách lược của cách mạng đối với các Đảng cộng sản nói chung và Đảng Cộng sản Việt Nam nói riêng hiện nay./.

(1) V.I.Lênin (1978), *Toàn tập*, Nxb. Tiến bộ, Mátxcova, T.38, tr. 364.

(2) V.I.Lênin (2005), *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, T.37, tr.627.

(3), (5) V.I.Lênin (2005), *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, T.38, tr.153-154, 84

(4) V.I.Lênin (2005), *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, T.44, tr.27.